

УДК 378.147:811.111-253

НАВЧАННЯ СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ СТУДЕНТІВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Писанко М. Л.

marijka2177@gmail.com

Київський національний лінгвістичний університет

Дата надходження 01.10.2019. Рекомендовано до друку 02.11.2019.

Анотація. У статті розглядається синхронний переклад як особливий вид мовленнєвої посередницької діяльності, виділяються його різновиди: професійний синхронний переклад, нашіптування, переклад з аркушу; описуються психолінгвістичні особливості його перебігу, визначаються навички й уміння синхронного перекладу, які необхідно формувати й розвивати у студентів, а також психічні здатності і механізми, від рівня розвитку яких залежить рівень володіння синхронним перекладом. Наводяться приклади вправ для їх формування і розвитку. Робиться висновок про те, що в межах університетського курсу студенти знайомляться з діяльністю синхронного перекладача, а також закладаються основи для здійснення синхронного перекладу в межах певної тематики.

Ключові слова: синхронний переклад, переклад з аркушу, перекладацькі дії, перекладацькі задачі, синхронізація, компресія, імовірнісне прогнозування, психолінгвістичні особливості, навички, вміння.

Писанко М. Л. Киевский национальный лингвистический университет

Обучение синхронному переводу студентов переводческих специальностей вузов

Аннотация. В статье рассматривается синхронный перевод как вид речевой посреднической деятельности, выделяются его разновидности: профессиональный синхронный перевод, нашептывание, перевод с листа; описываются психолингвистические особенности его протекания, определяются навыки и умения синхронного перевода, которые необходимо формировать и развивать у студентов, а также свойства психики и механизмы, от уровня сформированности которых зависит уровень владения синхронным переводом. Приводятся примеры упражнений для их формирования и развития. Автор приходит к выводу, что в рамках университетского курса студенты знакомятся с деятельностью синхронного переводчика, а также закладываются основы для выполнения синхронного перевода в рамках определенной тематики.

Ключевые слова: синхронный перевод, перевод с листа, переводческие действия, переводческие задачи, синхронизация, компрессия, вероятностное прогнозирование, психолингвистические особенности, навыки, умения.

Pysanko M. Kyiv National Linguistic University

Teaching simultaneous interpretation to students majoring in Translation

Abstract. Introduction. Ukraine's integration into the European political, economic and cultural area, its participation in international organizations leads to the lack of professional simultaneous interpreters. To meet international standards Ukrainian universities introduce special training and courses in simultaneous interpretation for students majoring in Translation. The lack of teaching simultaneous interpretation methodology proves the necessity of getting deeper insight into this problem. **Purpose.** To consider the notion of simultaneous interpretation, define its types, describe its functional system and special skills and abilities to be developed, provide the exercises for their developing. **Methods.** Analysis of research findings in the fields of translation, psycholinguistics, translation teaching methodology. **Results.** Simultaneous interpretation is a kind of interpreting performed by an interpreter almost simultaneously (i.e. within the delay of not more than several seconds) receiving a message in the source language and articulating the message in the target language with the help of special equipment: a soundproof booth, earphones and a microphone. The functional system of simultaneous interpretation includes the following stages and steps: Stage 1. Comprehension of the source language message and anticipation of the possible development of the message (perception of the phonic substance; comprehension of the sense and conversion it into 'inner speech'; understanding of the sense; anticipation); Stage 2. Taking decision and constructing the message in the target language (constructing the semantic structure (constructing sense); constructing grammatical and syntactic structure; constructing prosodic structure); Stage 3. Self-control and self-correction (if necessary). In order to perform simultaneous interpretation successfully and interpreter has to obtain following skills and abilities: to perceive and understand the message, to anticipate the probability of occurrence of certain patterns of information, to render set phrases, clichés, idioms, subject field words automatically, to synchronize perception and speech, to compress the target language message, to work under mental, moral pressure and physical stress, to switch from one language into another; memory factor is also of great importance. All these, mentioned above, can be developed with the help of special drills and exercises substantiated by the author. **Conclusion.** While teaching simultaneous interpretation at universities it is only possible to provide students with some theoretical and practical knowledge, develop the skills mentioned and some psycholinguistic mechanisms in order for them to be able to perform simultaneous interpretation within political, economic, cultural, scientific discourse. The obtained findings can serve as a basis for further research considering the content of the course and peculiarities of its organization.

Keywords: simultaneous interpretation, off-hand/sight interpretation, interpreter's steps, interpretation tasks, synchronization, compression, anticipation, psycholinguistic peculiarities, skills and abilities.

Постановка проблеми. Зважаючи на процес інтеграції України в європейський економічний, політичний і культурний простір, перед суспільством постає проблема підготовки висококваліфікованих перекладачів, зокрема синхроністів. В Україні, на відміну від європейських країн, де підготовку фахівців з усного і письмового перекладу розділено, навчання синхронного перекладу (СП) відбувається на кінцевому етапі навчання у закладах вищої освіти, зазвичай у магістратурі, коли студенти вже мають сформовані навички й уміння у письмовому й усному послідовному перекладах. До того ж у межах університетського курсу синхронного перекладу у студентів закладаються основи для здійснення СП: початкові навички й уміння, необхідні для перекладу промов ораторів, що говорять у повільному та помірному темпі в межах добре засвоєної тематики.

Загальновідомо, що стійкі навички й уміння СП формуються, розвиваються й удосконалюються лише на основі практичного досвіду. Тому, спираючись на власний викладацький досвід, а також на праці науковців (А. Д. Швейцера, А. Ф. Ширяєва, Л. М. Черноватого та ін.) кінцевою метою навчання СП на перекладацьких факультетах вважаємо оволодіння діяльністю синхронного перекладача, яке дозволяє здійснювати СП у межах певної тематики (на матеріалі текстів політичного, економічного, технічного й наукового характеру), а також постійно розширювати й удосконалювати професійні знання, навички й уміння.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема навчання СП набула актуальності ще наприкінці 50-х років минулого століття, але загалом у межах підготовки військових перекладачів: Р. К. Міньяр-Белоручев (1959), Г. В. Чернов (1978), О. Д. Швейцер (1967), А. Ф. Ширяєв (1979) зробили першу спробу розроблення методики навчання СП. Зазначені праці стали підґрунтям для наукових і практичних доробок науковців і перекладачів-практиків. Так, І. С. Алексеевою (2004), Н. В. Зінуковою (2017), Л. М. Черноватим (2013) та ін. розглянуто теорію і практику навчання усного перекладу, зокрема синхронного; Є. С. Максимовим (2007), Г. Е. Мірамом, А. В. Амплеевим, С. В. Івановою (2007), С. В. Скрильником (2015) та ін. створено посібники з навчання СП; Д. І. Єрмоловичем (2006), С. С. Саприкіним, А. П. Чужакіним (2011) та ін. надано поради й описано перекладацький досвід перекладачів-синхроністів тощо.

Проаналізовані наукові й практичні доробки свідчать про актуальність проблеми навчання СП студентів, що навчаються за спеціальністю “Переклад”, а також про подальше дослідження проблеми навчання СП на перекладацьких факультетах закладів вищої освіти.

Мета статті розглянути СП як особливий вид мовленнєвої посередницької діяльності, описати психолінгвістичні механізми його перебігу, визначити навички й уміння СП, які необхідно формувати й розвивати у студентів, навести приклади відповідних вправ.

Основні результати дослідження. *Синхронний переклад* – вид усного перекладу, який передбачає паралельну мовленнєву реалізацію думок засобами двох мов (Мірамом, 2007, с. 11); під час перебігу якого перекладач перекладає майже одночасно з мовленням оратора з відставанням на декілька синтагм (Черноватий, 2013, с. 252); який включає сприйняття інформації тексту оригіналу на слух, її аналіз, збереження у короткочасній пам’яті, її усне відтворення мовою перекладу, а також потребує координації і синхронізації названих дій, оскільки вони відбуваються майже одночасно (Черноватий, 2013, с. 260).

Виділяють декілька підвидів СП:

– *професійний СП*, який виконується за допомогою спеціального обладнання: перекладач знаходиться у звукопроникній кабіні, ізольований від мовця/оратора, сприймає інформацію через навушники, одночасно перекладає одержану інформацію через мікрофон, яку аудиторія у залі сприймає через навушники;

– *нашіптування*, під час якого перекладач нашіптує переклад напівголоса одночасно з мовцем, зазвичай не потребує спеціального обладнання, іноді можуть бути використані мікротелефонні апарати;

– *переклад з аркушу*, під час якого перекладач сприймає інформацію тексту оригіналу через читання, аналізує й відтворює її мовою перекладу; сприйняття інформації тексту оригіналу та її аналіз здійснюється практично одночасно з фазою її відтворення в тексті перекладу, до того ж перекладач, озвучуючи переклад певної синтагми, паралельно повинен охопити поглядом наступну синтагму (Зінукова, 2017, с. 196-197; Максимов, 2007, с. 171-172; Черноватий, 2013, с. 260).

У перекладознавстві (І. С. Алексеева, С. Є. Максимов, Г. В. Чернов, А. Ф. Ширяев) та теорії мовленнєвої діяльності (О. М. Леонтьєв, І. О. Зимняя) СП розглядається як діяльність, що виконується шляхом виконання взаємопов'язаних дій, які складаються з таких фаз: фази орієнтування в умовах перекладацької задачі та пошуку (вибору) перекладацького рішення, фази здійснення (виконання) перекладу і фази контролю (Ширяев, 1979, с. 10).

Фаза орієнтування в умовах перекладацької задачі та пошуку (вибору) перекладацького рішення. Зважаючи на місце, учасників, тему заходу й інші фактори, перекладач зазвичай може спрогнозувати вірогідну модель промови, яку він має перекладати. В залежності від досвіду й знань перекладача ця модель може бути більш чи менш деталізованою. Ця здатність людського мозку “випереджати відображення дійсності” (І. О. Зимняя) дає можливість спрогнозувати мовленнєвий сигнал висунення смислової (змістової) гіпотези, що деталізується минулим досвідом, ситуацією спілкування й контекстом мовленнєвого повідомлення (Зимняя, 1976, с. 30). Ця здатність людського мозку отримала назву “антиципація” (anticipation – імовірнісне прогнозування) і є ключовою у здійсненні СП, зокрема під час фази орієнтування в умовах перекладацької задачі.

Отже, сприйняття повідомлення й імовірнісне прогнозування можливого змісту висловлювання входять до першої фази здійснення СП, яка, в свою чергу, поділяється на такі етапи:

- сприймання (perception) звукової (акустичної) субстанції: звукового потоку (звуків й інтонації);
- сприйняття (comprehension) змісту почутого й перетворення у “внутрішнє промовляння” (М. І. Жинкін);
- розуміння (understanding) змісту повідомлення;
- прогнозування подальшого розгортання висловлювання (Максимов, 2007, с. 196-197).

Отже, з початком промови оратора перекладач сприймає відрізок тексту, виділяє певні орієнтири, що характеризують його зміст і форму, що уможливило пошук і вибір перекладацьких рішень.

Друга фаза прийняття рішення, так званий “поворотний момент”, після якого перекладач починає перекладати. Ця фаза передбачає породження висловлювання мовою перекладу відповідно до прийнятого рішення. Це формулювання *семантичної* (формулювання змісту), *граматичної й синтаксичної* (граматичне оформлення висловлювання, вибір правильного порядку слів) і *просодичної* (акустичне й інтонаційне оформлення) *структури висловлювання мовою перекладу* (Максимов, 2007, с. 197; Ширяев, 1979, с. 17). Обидві фази тривають доли або декілька секунд. Зазвичай інтервал між сприйняттям висловлювання оратора і початком здійснення СП перекладачем складає 3-7 секунд.

Третя фаза контролю і самокорекції (в разі необхідності) передбачає оцінювання перекладачем правильності виконаного перекладу. Перекладач може впевнитися у правильності прийняття рішення лише після сприйняття декількох висловів оратора (Ширяев, 1979, с. 18). Щодо самокорекції, то це явище досить рідке в умовах СП, проте, якщо перекладач припустився помилки, її краще виправити, не перериваючи потік мовлення або під час короткої паузи у промові оратора (Максимов, 2007, с. 197).

Отже, перекладацька діяльність синхронного перекладача характеризується виконанням типових операцій, яка слідує одна за одною. Це обумовлено необхідністю прийняття покрокових перекладацьких рішень для досягнення мети – перекладу промови оратора. Типовість кроків обумовлюється типовістю перекладацьких дій і типовістю їхньої структури.

Таким чином, СП характеризується паралельністю перебігу процесів слухання промови мовою оригіналу і вирішення перекладацьких задач, а також говоріння мовою перекладу. Координація процесів орієнтування в тексті перекладу, вибору перекладацьких рішень і їх реалізація забезпечуються різними механізмами, зважаючи на рівень володіння СП й умов його перебігу: темпу мовлення оратора, складності тексту перекладу й інших факторів. Механізм, що забезпечує одночасний перебіг усіх трьох процесів, називається *синхронізацією*. Він регулює розподіл рівнів усвідомленості між компонентами діяльності перекладача. Можливість функціонування цього механізму забезпечується лише за умов неусвідомленого функціонування низки сформованих мовленнєвих навичок. При цьому орієнтування у мовленні оратора ґрунтується на фрагментарному, переривчастому сприйнятті. Пошук і вибір перекладацьких рішень зазвичай передбачає використання “готових” конструкцій / еквівалентів / кліше. Передусім це вирішення стереотипних задач з використанням багатого запасу лексичних, фразеологічних і синтаксичних еквівалентів на рівні умовно-рефлекторної реакції.

Наступною передумовою успішного функціонування механізму синхронізації є орієнтування перекладача в ситуації спілкування, прогнозування мети, теми, змісту і мовленнєвої форми висловлювання оратора, налаштування на вирішення перекладацьких задач і постійний розвиток й уточнення прогнозів у ході перекладу.

Ще однією специфічною рисою СП у порівнянні з іншими видами перекладу є менший масштаб перекладацьких дій. Тоді як в інших видах перекладу об'єктами окремих перекладацьких дій є фрази або понадфразові єдності, то у СП – це інтонаційно-сміслові одиниці типу синтагм, ритмічних груп, синтаксичних блоків. Ще одна особливість СП – це темпоральні характеристики, оскільки вихідний текст перекладається з тією ж швидкістю, з якою його промовляє оратор. Темпоральні характеристики у СП проявляються під час перебігу процесів *орієнтування у вихідному тексті* (виділення змістової інформації), *пошуку й вибору перекладацьких рішень* (майже кожні 1-3 секунди перекладач вирішує перекладацьку задачу: визначає й уточнює синтаксичну структуру висловлювання мовою перекладу та її лексичне наповнення) та *їх реалізації* (складність якої полягає у паралельному перебігу з іншими процесами).

СП також має свої лінгвістичні особливості: трансформація синтаксичної структури тексту й компресія. Трансформація синтаксичної структури обумовлюється, по-перше, необхідністю перекладати промову окремими частинами, зазвичай меншими за фразу, що спонукає перекладача приймати рішення щодо синтаксичної структури висловлювання і його лексичного наповнення, спираючись лише на його перші компоненти. Саме тому синтаксична організація тексту мовою перекладу відрізняється від синтаксичної організації текстів, виконаних в інших умовах, щодо ступеня схожості з синтаксичною структурою вихідного тексту. По-друге, необхідність комбінування в часі, а також необхідність дотримання темпу мовлення мовою перекладу в межах діапазону оратора змушують перекладача скорочувати обсяг тексту мовою перекладу за рахунок інформаційної надлишковості мовлення оратора. Ці дві лінгвістичні особливості СП виступають передумовою наявності у синхронних перекладачів відповідних навичок й умінь (Ширяев, 1979, с. 106-111).

Таким чином, виділені психолінгвістичні особливості СП лягли в основу виділення навичок і умінь, необхідних для його формування і розроблення дотичних вправ.

Передусім навчання СП слід розпочинати з розвитку:

– *перцептивних здібностей*: культури слухових відчуттів – здатності сприймати мовлення на слух незалежно від темпу, тембру, дикції, умов звучання в умовах задіяного мовленнєвого-рухливого аналізатора; здатності швидкого впізнавання слів (на основі одного-двох складів), словосполучень (на основі слова), синтаксичної структури (на основі її частини); вибіркових стратегій сприйняття (виділення найважливіших елементів мовленнєвого ланцюжка для впізнавання мовленнєвих образів і розуміння змісту висловлювання);

– *уваги*, зокрема таких її якостей як *обсяг і розподіл* (оптимальний обсяг і розподіл уваги у процесі СП передбачає визначення загальної ідеї і мети виступу оратора, свідомий контроль щодо пошуку перекладацьких рішень і несвідомий контроль щодо промовляння промови мовою перекладу), *стійкість й інтенсивність* (раціоналізація загальної активності свідомості і спрямованість на виконання діяльності);

– *пам'яті*, як *довготривалої* (збільшення її обсягу – збереження великої кількості вокабуляру, лексико-граматичних відповідників, відомостей у галузі політики, економіки, культури, науки і техніки; підвищення оперативності відтворення – до закінчення звучання сегменту вихідного тексту), так і *короткочасної* (утримання звукових образів вихідною мовою й обраний відповідників, збереження інформації щодо теми, мети виступу, основного змісту висловлювання тощо);

– *розумових здібностей*: здатності розуміння, творчих здібностей вирішення нетипових перекладацьких задач, швидкості перебігу розумових процесів;

– *стійкості* щодо інтенсивного розумового тиску і перевантажень (Ширяев, 1979, с. 122-126; Черноватий, 2013, с. 275-277).

Для формування зазначених навичок і розвитку визначених умінь пропонуємо такі вправи:

Вправа	Мета вправи
1. Розуміння тексту оригіналу, де варіативними факторами виступають темп мовлення оратора, його акцент, чіткість артикуляції тощо.	Розвиток умінь культури слухових відчуттів.
2. Виділення смислових віх у тексті оригіналу.	Формування навичок вибіркової стратегії у процесі сприймання тексту оригіналу.
3. Визначення ідеї та мети виступу оратора (вправа на актуальне усвідомлення).	Удосконалення обсягу і розподілу стійкості й інтенсивності уваги.
4. Пошук перекладацьких рішень (усвідомлений контроль).	
5. Розпізнавання слів (на основі одного-двох складів), словосполучень (на основі слова), синтаксичної структури (на основі її частини).	Формування навичок швидкого розпізнавання слів, словосполучень і синтаксичних структур.
6. Наведення лексичних, фразеологічних, синтаксичних еквівалентів і відповідників (виконується на швидкість).	Розвиток довготривалої пам'яті та підвищення оперативності відтворення. Формування навичок й умінь пошуку і вибору перекладацьких рішень. Розвиток умінь поєднання сприйняття на слух, пошуку перекладацьких рішень і говоріння.
7. Повторення тексту оригіналу за викладачем / спікером з відставанням на інтонаційно-сміслову одиницю, на структурно-семантичний блок.	Розвиток умінь швидкого перекладу. Розвиток короткочасної пам'яті.

(Черноватий, 2013, с. 299-301)

Наступна група навичок і умінь, необхідних для оволодіння студентами СП, це:

– умінь орієнтуватися у тексті оригіналу і навички сегментування тексту на одиниці орієнтування: визначення синтаксичної структури висловлювання, визначення контекстуального значення слів і словосполучень, навички оптимального відставання від оратора;

- навички й уміння пошуку перекладацьких рішень, компресії, виконання перекладацьких операцій і дій у швидкому темпі тощо;
- навички синхронізації: одночасного сприймання тексту оригіналу на слух і говоріння, здійснення перекладацьких дій без активної участі свідомості, здатності до паралельного здійснення процесів орієнтування в тексті оригіналу, прийняття перекладацьких рішень і їх реалізації.

Вправа	Мета вправи
1. Повторення тексту оригіналу за викладачем / спікером з відставанням на інтонаційно-смыслову одиницю, на структурно-семантичний блок.	Формування навичок сегментації тексту оригіналу. Формування умінь поєднувати слухання і говоріння.
2. Повторення тексту мовою оригіналу чи перекладу за викладачем / спікером з відставанням від оратора на зазначену викладачем відстань, починаючи з 2-3-х слів і до 5-7-ми слів.	Розвиток перцептивних і мнемічних здібностей і швидкості реакції. Формування навички оптимального відставання від оратора. Формування умінь поєднувати слухання і говоріння.
3. Переклад сегментів тексту оригіналу, які є семантично і синтаксично незалежними один від одного, утворення тексту при перекладі сегментів. Такі вправи спочатку виконують під час перекладу з аркушу, оскільки зорова опора на текст оригіналу полегшує завдання, потім ці сегменти перекладаються під час СП.	Розвиток перцептивних і мнемічних здібностей і швидкості реакції. Формування навичок й умінь пошуку перекладацьких рішень. Розвиток умінь розв'язання нестереотипних лексико-фразеологічних задач.
4. Здійснення компресії сегментів тексту як мовою оригіналу, так і мовою перекладу спочатку під час перекладу з аркушу, потім на слух.	Формування навичок перекладацьких операцій та дій у високому темпі й у незвичних комбінаціях. Розвиток умінь компресії.
5. Складне аудіювання текстів: <ul style="list-style-type: none">- прослуховування тексту з одночасним рахуванням уголос мовою оригіналу;- прослуховування тексту з одночасним рахуванням уголос мовою перекладу;- переказ прослуханого таким чином тексту оригіналу мовою перекладу;- одночасне прослуховування і читання тексту уголос мовою оригіналу / мовою перекладу;- переказ прослуханого таким чином тексту оригіналу мовою перекладу;- прослуховування одного тексту з одночасним читанням уголос іншого тексту.	Формування навичок й умінь вибору найменших за обсягом варіантів перекладу. Формування навичок синхронізації: одночасного сприймання тексту оригіналу на слух і говоріння.
6. Синхронне читання попередньо перекладеного (вдома) тексту.	Формування навичок здійснення перекладацьких дій без активної участі свідомості. Формування механізму синхронізації, який регулює процеси слухання і говоріння різними рівнями усвідомлення. Розвиток стійкості щодо розумових перевантажень. Розвиток перцептивних і мнемічних здібностей.
7. Синхронний переклад з аркушу.	Розвиток здатності до паралельного здійснення процесів орієнтування в тексті оригіналу, прийняття перекладацьких рішень і їх реалізації.

8. Синхронний переклад тесту на слух.
- Автоматизація навичок пошуку і вибору перекладацьких рішень.
Розвиток умінь компресії.
Закріплення лексичних і синтаксичних еквівалентів.
Розвиток і вдосконалення умінь синхронного перекладу
(Черноватий, 2013, с. 299-301; Ширяев, 1979, с.156-157)

Для здійснення СП необхідно також сформувати певні технічні навички: розташування у кабіні, вмикання й перевірка апаратури, говоріння у мікрофон, утримання рівномірної гучності і темпу мовлення, інтонаційного оформлення тощо.

Вправа	Мета вправи
1. Розташування у кабіні, вмикання і перевірка апаратури.	Формування навичок правильного розташування і поведінки у кабіні, вмикання, перевірки і вимкнення апаратури.
2. Говоріння в мікрофон.	Формування навичок користування мікрофоном. Звикання до умов промовляння тексту у мікрофон.
3. Прослуховування тексту	Звикання до умов сприйняття вихідного тексту у кабіні. Розвиток перцептивних і мнемічних здібностей. (Ширяев, 1979, с.156)

Кількість і співвідношення запропонованих вправ залежить від кількості годин, виділених на курс, яка зазвичай є незначною. Слідом за Л. М. Черноватим (Черноватий, 2013, с. 301), ми вважаємо, що 20% виділеного часу доцільно присвятити вправам підготовчого етапу, під час якого студенти виконують вправи на формування технічних навичок, а також вправи на повторення тексту оригіналу із заданим відставанням, вправи на складне аудіювання, на закріплення лексичних, фразеологічних, синтаксичних відповідників, вправи на компресію та переклад з аркушу. На основному етапі доцільно виконувати вправи на синхронне читання підготовленого тексту перекладу, на переклад з аркушу з і без попередньої підготовки, а також здійснювати СП на слух в умовах, наближених до реальних.

Висновки і результати подальших досліджень. Отже, переклад є специфічним двомовним рецептивно-репродуктивним посередницьким видом діяльності, в процесі якої перекладач перекладає майже одночасно з мовленням оратора, відстаючи на декілька синтагм. Розглянутий вид перекладу базується на синхронізації слухового сприйняття тексту оригіналу і одночасного відтворення його змісту мовою перекладу, що є можливим завдяки одночасному перебігу і комбінації окремих перекладацьких дій: орієнтування у вихідному тексті, пошуку і прийнятті рішень та їх реалізації у тексті перекладу. Саме тому навчання цього складного виду перекладацької діяльності відбувається на завершальному етапі навчання у закладах вищої освіти – магістратурі, коли студенти вже мають певний рівень теоретичних і практичних знань, навичок і умінь в інших видах перекладу, зокрема усному послідовному.

Таким чином, у процесі навчання СП автоматизуються навички й удосконалюються вміння, спільні для цих видів перекладу, та формуються й розвиваються специфічні навички й уміння СП, а також певні психологічні здібності та механізми на основі спеціально розроблених вправ. Викладені у статті теоретичні засади навчання СП слугують підґрунтям подальшого дослідження проблеми: розгляду питань змісту навчання та організації навчання СП, а також розроблення комплексів вправ для навчання студентів магістратури СП.

ЛІТЕРАТУРА

Алексеева, И. С. (2004). *Профессиональный тренинг переводчика*. Санкт-Петербург: Союз.

- Зимняя, И. А. (1976). *Смысловое восприятие речевого сообщения (в условиях массовой коммуникации)*. Москва.
- Зінукова, Н. В. (2017). *Усний переклад у зовнішньоекономічній сфері: теорія і методика навчання магістрів-філологів*. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля.
- Максімов, С. Є. (2007). *Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови)*. Київ: Ленвіт.
- Мирам, Г. Э., Иванова, С. И., Амплеев, П. В. (2007). *Курс синхронного перевода (англо-русская пара)*. Киев: Ника-Центр.
- Миньяр-Белоручев, Р. К. (1959). *Методика обучения переводу на слух*. Москва: Изд-во ИМО.
- Саприкін, С. С., Чужакін, А. П. (2011). *Світ усного перекладу*. Вінниця: Нова книга.
- Скрильник, С. В. (2015). *Синхронний переклад*. Київ: Логос.
- Чернов, Г. В. (1978). *Теория и практика синхронного перевода*. Москва: Международные отношения.
- Черноватий, Л. М. (2013). *Методика викладання перекладу як спеціальності*. Вінниця: Нова книга.
- Швейцер, А. Д. (1967). К вопросу о наиболее рациональной схеме синхронного перевода. *Тетради переводчика*.
- Ширяев, А. Ф. (1979). *Синхронный перевод. Деятельность синхронного переводчика и методика преподавания синхронного перевода*. Москва: Воениздат.

REFERENCES

- Alekseeva, I. S. (2004). *Professionalnyi trening perevodchika*. Sankt-Peterburg: Soyuz.
- Zimnyaya, I. A. (1976). *Smyslovoe vospriyatie rechevogo soobscheniya (v usloviyah massovoy kommunikatsii)*. Moskva.
- Zinukova, N. V. (2017). *Usnyi pereklad u zovnishno ekonomichnii sferi: teoriia i metodyka navchannia mahistriv-filolohiv*. Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia.
- Maksimov, S. Ye. (2007). *Usnyi dvostoronnii pereklad (anhliiska ta ukrainska movy)*. Kyiv: Lenvit.
- Miram, G. E., Ivanova, S. I., Ampleev, P. V. (2007). *Kurs sinhronnogo perevoda (anglo-russkaya para)*. Kiev: Nika-Tsentr.
- Minyar-Beloruhev, R. K. (1959). *Metodyka obucheniya perevodu na sluh*. Moskva: Izd-vo IMO.
- Saprykin, S. S., Chuzhakin, A. P. (2011). *Svit usnoho pereklada*. Vinnytsia: Novaknyha.
- Skrylnyk, S. V. (2015). *Synkhronnyi pereklad*. Kyiv: Lohos.
- Chernov, G. V. (1978). *Teoriya i praktika sinhronnogo perevoda*. Moskva: Mezhdunarodnyie otosheniya.
- Chernovaty, L. M. (2013). *Metodyka vykladannia pereklada yak spetsialnosti*. Vinnytsia: Novaknyha.
- Shveytser, A. D. (1967). К вопросу о наиболее ратсionalnoy sheme sinhronnogo perevoda. *Tetradi perevodchika*.
- Shiryayev, A. F. (1979). *Sinhronnyi perevod. Deyatelnost sinhronnogo perevodchika i metodyka prepodavaniya sinhronnogo perevoda*. Moskva: Voenizdat.